

TÍTULO: **TURISMO, PLANIFICACIÓN Y BIENESTAR EN LANZAROTE**

TESIS DOCTORAL

DOCTORANDO: **ASENET SOSA ESPINOSA**

DIRECTOR: **ANTONIO SERRANO RODRÍGUEZ**

TUTOR: **JOSÉ VICENTE FERRANDO CORELL**

Resum

Aquesta tesi doctoral se centra en l'estudi i l'anàlisi dels efectes de l'activitat turística sobre el benestar social de les societats d'acollida. La finalitat de la qual és demostrar que certes formes de turisme deriven cap a la pèrdua del benestar dels residents en aqueix territori, en la mesura que el creixement constant de l'activitat, assolint la forma de turisme massificat o de masses, desborda la seua capacitat d'adaptació i d'acollida del medi. Arribats a aquest punt, els beneficis, en termes socioeconòmics, que inicialment presenta l'activitat en una societat rural o de baix nivell de desenvolupament, es posen en dubte, perquè es detecten dinàmiques de transformació territorial, econòmica i social poc compatibles, sense reflex positiu sobre el benestar dels ciutadans.

Enllumenat pel pensament emmarcat en la sociologia del canvi i el conflicte, es consideren els enfocaments provinents de la sociologia humanista i de la neomarxista, s'enunciaran tres grans hipòtesis. La primera presumeix que el canvi en l'activitat socioeconòmica i territorial derivat de la implantació de l'activitat turística modifica les formes de vida subjacent; produeix, com a segona hipòtesi, un primer període de millores en el benestar de la societat d'acollida, que s'estancarà i descendirà pel fort creixement de l'activitat turística i s'observarà en la seua maduresa (amb desequilibris demogràfics, escassetat en els nivells **d'instrucció**, precarietat en l'ocupació i insuficient capacitat d'adaptació de les infraestructures bàsiques). Finalment, la tercera hipòtesi afirma que és la qualitat, i no la quantitat, que ha de presidir les polítiques de desenvolupament turístic.

Per a verificar la hipòtesi esmentada s'ha pres el cas d'una illa: Lanzarote, partint des dels començaments de la implantació de l'activitat, en l'any 1970, fins a l'estat aconseguit en la seua maduresa turística, en el present segle, es descriu la dinàmica que s'ha produït en tres etapes del seu desenvolupament com a economia turística. Etapes que s'han relacionat directament amb els processos d'ordenació del territori i de la transformació socioeconòmica real que s'han produït a cada moment.

Per a la contrastació de les hipòtesis s'ha treballat sobre una selecció d'àrees concretes del benestar, considerades les més significatives per als objectius perseguits, l'evolució de les quals s'analitza a partir i en relació als creixements de l'oferta i la demanda turística. Es constata que aquesta produeix increments notables de la població en breus períodes de temps, motiu pel qual l'evolució provocada en l'estructura demogràfica és el primer punt tractat. I per tal d'avaluar les conseqüències sobre la població autòctona (nascuda a l'illa) i l'al·lòctona (nascuda fora de l'illa) es

considera l'evolució dels nivells de qualificació i equipament educatiu, dotacions de salut, estructura laboral, renda, energia, cicle de l'aigua i comunicacions per carretera, transport privat i públic, i la incidència diferencial d'aquests elements sobre la població autòctona i el conjunt de residents, així com sobre la població total equivalent (que inclou el nombre de turistes diaris).

Finalment, a partir de la informació i recopilació dels indicadors mesurats al llarg de la seua evolució, es realitza una reflexió de forma interrelacionada i integradora dels susdits indicadors a fi d'extraure la veritable dimensió del canvi insular i la seua deriva cap a efectes no positius sobre el benestar social a Lanzarote.

Les conclusions principals evidencien que la implantació de l'activitat turística en territoris insulars inicia un primer període d'increment del benestar en la societat d'acollida, en termes socioeconòmics, infraestructurals i dotacionals de què es beneficia la població autòctona i resident, però després de la consolidació del territori com turístic i la implantació d'un model en forma de turisme massificat o de masses, es veu negativament compensat per dinàmiques de transformació territorial, econòmica i social poc compatibles amb aquests beneficis i sense reflex positiu sobre el benestar dels ciutadans: desequilibris demogràfics, nivells d'instrucció bàsics generalitzats, creixement de l'oferta i la demanda turística sense reflex proporcional sobre el volum d'ocupació i precarietat del mateix, col·lapse en les dotacions sanitàries i dificultats infraestructurals per a la producció i l'accés a l'energia i a l'aigua, i invasió de l'escena pel vehicle privat, és la situació aconseguida. Tot això confirma una conclusió tradicional d'aquest tipus d'estudis la qual és que la qualitat, i no la quantitat, ha de presidir les polítiques de desenvolupament turístic, sent la contenció de l'oferta i la demanda turística la via per a la millora del benestar social. El que demostren les hipòtesis de partida assumides en la realització d'aquesta tesi.